

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Вам доводилося коли-небудь бачити, як б'ються ваші діти, і рознімати їх? А пояснювати сину, що його брат — найближча йому людина і його треба любити? А купувати дві однакові коробки пластиліну тільки тому, що якщо купити одну, то вдома буде скандал, сварки і бійки? А тупотіти ногами і кричати від безпорадності — одному: «Ти ж старший, поступися!», а другому: «Ну навіщо ти до нього чіпляєшся?!»

Якщо доводилося, ви, напевно, знаєте, як прикро і гірко, коли діти так зляться одне на одного. І ще ви, напевно, знаєте, як самі сердитесь, тому що так важко припинити це неподобство. А ще закрадається тривожна думка: а раптом вони ніколи не зможуть полюбити одне одного і виростуть ворогами? І ще одна тривожна думка: а чи можна народжувати ще одну дитину, чи це буде на шкоду тій дитині, яка вже є в родині?..

І дійсно: хтось із дітей б'ється, хтось вередує, хтось починає погано вчитися, у когось псується сон

чи апетит, хтось частіше хворіє... І все це — після народження братика чи сестрички! Невже діти такі жадібні власники? Невже вони не знають, що маминої (і татової, і бабусиної, й інших) любові вистачить на всіх? Чого вони бояться? Що не дістанеться цукерки? Чи колискової? Чи квитка в кіно? Чи не куплять нових джинсів? Невже вони нам не довіряють?

І так і ні. Усе не так просто, коли йдеться про РЕВНОЩІ. Саме про справжні ревнощі, хоча багатьом дорослим здається, що ревнощі — це доросле почуття.

А от у словнику говориться, що ревнощі — це «болісний сумнів у чийсь любові і вірності». Он як — БОЛІСНИЙ! Це що ж, виходить, малюк, який запекло бореться з братом за право першим натиснути кнопку ліфта, чи мати такий самий портфель, чи домогтися маминої похвали, — страждає? Якою дурістю все це здається на перший погляд! А СУМНІВ? Це у чийй любові і вірності він сумнівається? Мами і тата? Яка дурниця: батьки ж нікуди не подінуться!

А от і не дурниця. І вони дійсно страждають, і драгують своєю поведінкою нас, дорослих. А ми іноді й гадки не маємо, як їм довести, що усе гаразд, що батьки їх люблять, що брат або сестра — не конкурент і що їх — братів і сестер — теж дуже чудово любити і з ними цілком можна дружити.

«ТИ ХОЧЕШ БРАТИКА ЧИ СЕСТРИЧКУ?»

«**М**амо, ти так часто хворієш, напевно, у тебе не буде більше діточок...», — п'ятирічна Настя зворушила маму до сліз. У Тетяни дійсно останнім часом часто боліло горло, але щоб так пов'язати це з дитинчам — вона навіть і подумати не могла, що Настуню може це турбувати...

Звичайно, дорослим важко це собі уявити, але у фантазіях маленької дитини завжди є інша маленька дитина. Тобто дитина завжди підозрює, що в її батьків можуть бути інші діти. Чому? Та просто тому, що вона сама з'явилася У СВОЇХ БАТЬКІВ, а ще в них з'являються ідеї, їжа, гроші, друзі та інше, інше, інше... Взагалі, батьки — це люди, які багато на що здатні, і якщо в них з'явився один хлопчик чи одна дівчинка, то...

Причому дитина підозрює, що її думкою у цій справі, швидше за все, не поцікавляться, тому на-

магається усе зробити так, щоб саме поцікавилися.

От, наприклад, мама Насті далі в розмові і запитала: *«А ти б хотіла, щоб у тебе був маленький братик чи сестричка?»* На що дістала тверду відповідь: *«Ти ж і зі мною однією зовсім замучилася — тобі не треба більше дитинчати»*. І, подумавши, Настя додала: *«Народи мені краще жовтеньке курча!»*

Мами часто дуже дивуються, чому діти раптом починають розмову про іншу дитину, коли у родині, наприклад, ця тема зовсім і не обговорюється. Причому розмову цю малята заводять так майстерно і хитро, що ніяк не здогадаєшся, чому вона почалася.

Деякі починають, як Настя, міркувати, з якої такої важливої причини аж ніяк не можна «заводити дитинча» (*«У нас же грошей зовсім мало — навіть на велосипед не вистачає»* чи *«У мами зовсім часу немає: робота, а ще й я вередую»*).

Інші ніби радяться з батьками: а що, коли буде? А звідкіля? А воно буде старше чи молодше? А воно буде спати в моєму ліжечку?

А треті просто кажуть — хочу! Хочу братика або сестричку. Навіщо? Буду з ним чи з нею гратися. Або (увага!): *«Нехай у тебе буде слухняна дитина, раз я таке покарання!»*

І ми віримо.

Дорослі дійсно вірять у те, що діти говорять те, що думають. Що одні дійсно піклуються про сімейний

бюджет, інші справді просто допитливі, треті дійсно не можуть знайти друзів, щоб гратися, чи піклуються про маму...

Тільки за всіма цими бесідами ми вже забули, з чого почалася розмова. А почалася вона з того, що дитина раптом, ні з того ні з сього, починає розмову про іншу дитину у своєї мами. Ну, може, і не зовсім раптом: може, приводом було кошеня, яке щойно народилося у сусідської кішки, або жінка з візочком надворі, або поява братика чи сестрички в когось із друзів. Але може цих усіх подій і не бути! Тому що вони — усього лише привід. А причина у тому, що дитина до 5–6 років ревнує у своїй фантазії завжди. Вона завше очікує, що в мами з татом може з'явитися інше маля, і дуже переживає з цього приводу.

Чому?

Річ у тім, що стосунки маляти з мамою завжди двоїсті. З одного боку, мама для дитини — найулюбленіша, найдобріша, найрозумніша, найкрасивіша у світі людина. Усе, що каже мама, — правильно! Усе, що робить мама, — правильно! Бути такою, щоб мама була тобою задоволена, — це найбільше щастя для дитини. Але цього щастя, на жаль, так важко досягти: то пляма на штанях, то віршик не вчиться, то спати не хочеться, то *«Хочу те, чого сам хочу, а не ти вимагаєш!»* Коротше кажучи, багато-багато усього, через що дитина почуває, що мама нею не дуже задоволена. А значить... Якщо вона сильно роз-